

Kuopion kaupunki
Kaupunginhallitus
Terveysturvallisuuden ja perusturvan palvelualue
Kuopion kaupunki/Kirjaamo

KUOPION KAUPUNGIN LASTEN JA NUORTEN MIELENTERVEYSPALVELUJEN VALVONTA-ASIA

Kuopion kaupungin lasten ja nuorten mielenterveysyksikköön (LNMY) hoitopääsyyn liittyvä epäkohta tuli vireille henkilöstön edustajan epäkohtailmoituksella 2.12.2020. Kuopion kaupungin ensimmäinen selvitys vastaanotettiin 27.1.2021.

Aluehallintovirasto on kuulemiskirjeellä 10.2.2021 edellyttänyt, että Kuopion kaupunki antaa selvityksen hoitoon pääsyn lainmukaisuudesta 30.6.2021 mennessä. Aluehallintovirasto on pyytänyt valvonnan aikana lisäselvityksiä saapuneiden epäkohtailmoitusten vuoksi.

Terveysjohtaja Lipposen pyynnöstä aluehallintovirasto antoi selvitykselle lisää aikaa 5.9.2021 saakka. Kuopion kaupungilta pyydettiin lisäselvitystä henkilöstötilanteen pahenemisen johdosta 19.4.2021. Uusia epäkohtailmoituksia hoitoon pääsystä tuli 17.06.2021, 18.06.2021 ja 24.6.2021.

Valvontakokous Kuopion luottamus- ja virkamiesjohdon kanssa järjestettiin 9.6.2021 ja valvonta- ja yhteistyökokous Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin johdon ja psykiatrian erikoisalujen johdon kanssa 6.9.2021. Jälkimmäisen tarkoituksena oli erityisesti valvoa ja edistää terveydenhuoltolain ja mielenterveyslain edellyttämää yhteistyötä

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Postiosoite: PL 2, 13035 AVI | Käyntiosoite: Raatihuoneenkatu 5, Mikkeli

puh. 0295 016 800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi

Kuopion toimipaikka
Piispankatu 1

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36 C

mielenterveyspalvelujen toiminnallisen kokonaisuuden muodostamisessa.

Kuopion kaupungin Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueen terveystohtori Pertti Lipposen selvityksessä 1.9.2021 todettiin, etteivät palvelut ole lainmukaisia. Hoitojonossa 30.6.2021 lasten tiimissä oli 29 asiakasta ja odotusaika-arvio oli kuusi kuukautta. Nuorten tiimissä vastaavana aikana jonossa oli 179 asiakasta, joiden arvioitu odotusaika oli yhdeksän kuukautta.

Selvityksen mukaan 30.8.2021 lasten tiimin hoitojonossa oli 18 asiakasta, ja arvioitu jonotusaika oli viisi kuukautta. Nuorten tiimin jonossa oli vastaavasti 134 nuorta, joiden oletettu odotusaika oli noin 10 kuukautta.

Selvityksen mukaan lasten tiimiin on asetettu lähetesulku ajalle 5.7.- 30.9.2021 ja nuorten tiimiin ajalle 31.5.-31.10.2021. Nuorten tiimin lähetesulkua jouduttaneen Lipposen mukaan jatkamaan tammikuun 2022 loppuun.

Asian selvittäminen

- terveystohtori Pertti Lipposen selvitys 27.01.2021 ja liite hoitoon pääsyn toteutumisesta vuonna 2020, Kuopion kaupungin Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualue
- Kuopion kaupunginhallituksen pöytäkirjanote kokouksesta 25.5.2021 (Perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueen lisäselvitys)
- terveystohtori Pertti Lipposen selvitys liitteineen 18.8.2021
- terveystohtori Pertti Lipposen selvitys 1.9.2021
- Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kehittämiseen liittyvät yhteistyökokoukset Kuopion kaupungin ja sairaanhoitopiirin välillä, kokousmuistiot 3.2.2021 ja 11.8.2021 ja

-terveysjohtaja Lipposen tiedotteet 18.5.2021 ja 28.6.2021
LNMY:n lähetesuluista

Lisäksi aluehallintoviraston käytettävissä on mm. ruuhkatiedote,
tiedote maksusitoumusasiat kesältä 2020 ja tiedote
ostopalveluista.

Kuuleminen

Aluehallintovirasto on kuulemiskirjeessä 10.2.2021 antanut
Kuopion kaupungille tiedoksi, että se harkitsee
mielenterveyslain 33 b §:n 1 momentin perusteella määräyksen
antamista Kuopion kaupungille, mikäli Lasten ja nuoren
mielenterveysyksikön toiminnassa eivät toteudu
terveydenhuoltolain 53 §:n mukaiset määräajat hoidon
arviossa ja hoitoon pääsyssä 30.6.2021 mennessä.

Ratkaisu

Määräys

**Itä-Suomen aluehallintovirasto velvoittaa Kuopion
kaupunkia huolehtimaan siitä, että lasten ja nuorten
mielenterveyspalvelut saatetaan terveydenhuoltolain 53
§:n edellyttämälle tasolle 31.3.2022 mennessä.**

**Aluehallintovirasto velvoittaa Kuopion kaupunkia
huolehtimaan lisäksi siitä, että lasten ja nuorten
mielenterveyspalveluihin hoitoon pääsy toteutuu lain
mukaisesti myös tulevaisuudessa.**

**Aluehallintovirasto velvoittaa Kuopion kaupunkia
antamaan aluehallintovirastolle 29.4.2022 mennessä
selvityksen siitä, miten hoitoon pääsy on saatettu lain
edellyttämälle tasolle.**

**Aluehallintovirasto toteaa, että mikäli toiminta ei ole
lainmukaista asetettuun määräaikaan mennessä, se voi**

velvoittaa Kuopion kaupunkia noudattamaan määräystä sakon uhalla.

Huomion kiinnittäminen

Aluehallintovirasto kiinnittää Kuopion kaupungin huomiota vastaisen toiminnan varalle siihen, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoidon tarpeen arviointi aloitetaan kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavaan erikoissairaanhoidon toimintayksikköön. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää esim. erikoislääkärin arviointia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kuuden viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut.

Aluehallintovirasto kiinnittää terveysjohtaja Pertti Lipposen huomiota vastaisen toiminnan varalle yhteistyön parantamiseksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden toiminnallisen kokonaisuuden muodostamisessa yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa.

Ratkaisun peruste

Sovellettavat säädökset

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, potilaslain) 3 §:n 2 momentin mukaan potilaalla on oikeus hänen terveydentilansa edellyttämään laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 53 §:n 1 momentin mukaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteutettavaan toimintayksikköön taikka perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavaan

erikoissairaanhoidon toimintayksikköön. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kuuden viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön.

Terveyslainsäädännön 53 §:n 2 momentin mukaan hoidon tarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä alle 23-vuotiaille hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu, jolleivät lääketieteelliset, hoidolliset tai muut vastaavat seikat muuta edellytä.

Terveyslainsäädännön 54 §:n mukaan, jos kunta tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ei voi itse antaa hoitoa 51–53 §:n mukaisissa enimmäisajoissa, on sen järjestettävä hoito hankkimalla se muilta palveluntuottajilta. Terveyslainsäädännön 54 §:n yksityiskohtaisten perustelujen (HE 90/2010 vp, s. 148) mukaan hankinnan on tapahduttava säädettyjen enimmäisaikojen sisällä.

Mielenterveyslain (1116/1990) 33 b §:n 1 momentin mukaan, jos mielenterveystyön järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän lain vastaista, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Jos potilasturvallisuus sitä edellyttää, toiminta voidaan määrätä välittömästi keskeytettäväksi taikka toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kieltää välittömästi.

Saman pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto tai aluehallintovirasto voi velvoittaa kunnan, kuntayhtymän tai valtion mielisairaalan noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakon uhalla tai uhalla, että toiminta keskeytetään, taikka että toimintayksikön, sen osan tai laitteen käyttö kielletään.

Mielenterveyslain (1116/1990) 5 §:n mukaan mielenterveyspalvelujen järjestämisessä on sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja sen alueella toimivien terveyskeskusten yhdessä kunnallisen sosiaalihuollon ja erityispalveluja antavien kuntayhtymien kanssa huolehdittava siitä, että mielenterveyspalveluista muodostuu toiminnallinen kokonaisuus.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 33 §:n mukaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä vastaa alueellaan erikoissairaanhoidon palvelujen yhteensovittamisesta väestön ja perusterveydenhuollon tarpeiden mukaisesti. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä on velvollinen yhteistyössä perusterveydenhuollosta vastaavan kunnan kanssa suunnittelemaan ja kehittämään erikoissairaanhoidon siten, että perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoidon muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden. Kokonaisuudessa on huomioitava erikoissairaanhoidon palvelujen tarjoaminen tarkoituksenmukaisesti perusterveydenhuollon yhteydessä sekä erikoissairaanhoidon yksiköissä. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on annettava alueensa terveyskeskuksille niiden tarvitsemia sellaisia erikoissairaanhoidon palveluja, joita perusterveydenhuollon ei ole tarkoituksenmukaista tuottaa sekä vastattava kunnallisen terveydenhuollon tuottamien laboratorio- ja kuvantamispalvelujen, lääkinnällisen kuntoutuksen sekä muiden vastaavien erityispalvelujen kehittämisen ohjauksesta ja laadun valvonnasta.

Terveystieteiden lain 7 §:n mukaan kunnan ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on yhteistyössä seurattava yhtenäisten hoidon perusteiden toteutumista.

Asian arviointi

Hoidon tarpeen arvioinnin toteutuminen lasten ja nuorten mielenterveysyksikössä

Kuopion kaupungin lasten ja nuorten mielenterveysyksikkö vastaa sekä perus- että erikoistason mielenterveyspalveluja tarvitsevien potilaiden hoidosta. Työnjaosta erikoistason palveluita tarvitsevien potilaiden osalta on Kysin kanssa sovittu v. 2013, ja sopimuksen ja työjaon päivitys on käynnissä. Yksikön toiminta on jaettu lasten ja nuorten tiimeihin.

Terveysjohtaja Pertti Lipposen antoi 27.1.2021 selvityksen liitteineen hoitoon pääsyn toteutumisesta vuonna 2020. Läheteiden käsittelystä todetaan, että molemmissa tiimeissä läheteet käsitellään viikoittaisessa lähetetiimissä, jossa käsittelystä vastaa tiiminvetäjä, joka kiinnittää lähetteen potilastietojärjestelmään. Lasten mielenterveysyksikössä työskentelee erikoislääkäri (kliinisen työn osuus 80 %), johtava psykologi (kliinisen työn osuus 50 %), 1,5 psykologia ja kaksi sosiaalityöntekijää. Nuorten mielenterveysyksikössä työskenteli vuonna 2020 erikoislääkäriin sijainen, kolme psykologia ja kaksi sosiaalityöntekijää.

Hoidon arviosta selvityksessä todetaan, että LNMY:n työntekijä tai työpari valikoituu lähettämisen syyn perusteella. Työntekijä tai työpari arvioi lähetteen perusteella, millä kokoonpanolla (yksilö, vanhempi, perhe, verkosto) ensikäynti järjestetään. Ensikäynnillä laaditaan tarpeen mukainen tutkimussuunnitelma, joka sisältää tarvittavat tutkimuskäynnit. Tutkimusjakson jälkeen varataan aika hoitosuunnitelmalle, jossa laaditaan asiakkaan kanssa yhteistyössä hoito-/kuntoutussuunnitelma.

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 53 §:n 1 momentin mukaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin kuntayhtymän sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön taikka perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavaan erikoissairaanhoidon toimintayksikköön. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kuuden viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiirin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön.

Kuopion kaupungin 25.5.2021 antaman selvityksen mukaan lasten tiimissä on 30.4.2021 tilanteen mukaan laskennallisesti lääkäryöpanosta 1 henkilötyövuotta (htv) ja nuorten tiimissä 2 htv. Käytännössä nuorten tiimissä lääkärin / erikoislääkärin työpanos kliinisessä työssä on 3 - 4 päivää viikossa. Selvityksen mukaan ensivaiheen hoito ja hoidontarpeen arvio on jo tehty lähettävän tahon toimesta. Erikoislääkäri arvioi lähetteet seitsemän vuorokauden kuluessa lähetteen saapumisesta ja ohjaa ne edelleen hoitoa toteuttaville tahoille (lääkäri, psykologi, terapiakoulutuksen saanut sosiaalityöntekijä). Selvityksen mukaan hoidon tarpeen arvio tapahtuu moniammatillisessa tiimissä ja lähetteen perusteella laaditaan hoito- ja kuntoutussuunnitelma, jota arvioidaan vielä hoidon edetessä.

Aluehallintovirasto toteaa, että selvityksistä ei käy selkeällä tavalla ilmi, miten arvio tehdään siinä tapauksessa, ettei hoidon tarpeen arvio ole tehtävissä pelkästään lähetteen perusteella, vaan tarvitaan esimerkiksi erikoislääkärin tutkimusta, joka tulisi suorittaa kuuden viikon kuluessa lähetteen saapumisesta.

Edellä olevan vuoksi aluehallintovirasto kiinnittää Kuopion kaupungin huomiota vastaisen toiminnan varalle siihen, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoidon tarpeen

arviointi aloitetaan kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavaan erikoissairaanhoidon toimintayksikköön. Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää esim. erikoislääkärin arviointia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kuuden viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut.

Hoitoon pääsy

Terveysjohtaja Lipposen selvityksessä 27.01.2021 hoitoon pääsystä todetaan, että lasten mielenterveysyksikköön ohjautui vuoden 2020 aikana 128 uutta lähetettä, joista 24 palautettiin tai ohjattiin toisaalle. Hoitoja päättyi vuoden aikana 56. Asiakaskäyntejä kertyi yhteensä 2538. Selvityksen mukaan 91 vrk:n hoitotakuuaika ylittyi 20 lapsen kohdalla, ja vuodenvaihteessa 2020-21 ns. jakamattomia lähetteitä oli yhteensä 33. Aluehallintovirasto toteaa, että terveydenhuoltolain mukainen hoitoonpääsyn enimmäisaika ylittyi v. 2020 19 %:lla 0-13 vuotiaista asiakkaista.

Saman selvityksen mukaan nuorten mielenterveysyksikköön ohjautui vuoden 2020 aikana 260 uutta lähetettä, joista 40 palautettiin tai ohjattiin toisaalle. Hoitoja päättyi vuoden aikana 155. Asiakaskäyntejä kertyi yhteensä 4026. Selvityksen mukaan 91 vrk:n hoitotakuuaika ylittyi 172 nuoren kohdalla ja vuodenvaihteessa 2020-21 jakamattomia lähetteitä oli 115. Aluehallintovirasto toteaa, että terveydenhuoltolain mukainen hoitoonpääsyn määräaika ylittyi vuonna 2020 78 %:lla asiakkaista.

Kuopion kaupunginhallituksen lausunnon (pöytäkirjanote kokouksesta 25.5.2021) mukaan lasten tiimissä (tilanne 31.3.2021) hoitotakuun määräaika ylittyi 4 asiakkaalla ja nuorten tiimissä 61 asiakkaalla. Selvityksen mukaan LNMY:ssä oli muutto toiseen toimipisteeseen huhtikuun lopun ja toukokuun alun aikana, joten 30.4.2021 jonotiedot eivät ole

luotettavia. Jonotusaika nuorten tiimissä 31.3.2021 oli 10 kuukautta ja lasten tiimissä 4 kuukautta.

Ostopalveluihin käytetään selvityksen mukaan vuosittain noin 1,3 milj. euroa. Ostopalveluna hankitaan erilaisia terapiamuotoja, neuropsykiatrista valmennusta, neuropsykologista kuntoutusta ja tutkimuksia, ja laituskuntoutusta.

Selvityksen mukaan henkilöstön vaihtuvuus on ollut suurta, LNMY:n 12 työntekijästä 7 on siirtynyt tai siirtyy 1.1. - 7.6.2021 aikavälillä toisiin työtehtäviin tai virkavapaille. Virkoja ja tehtäviä pyritään täyttämään uusilla työntekijöillä viipymättä.

Perustason mielenterveyspalvelujen järjestämiseen lähetesulun aikana vastattiin selvityksessä 18.8.2021 todeten, että viimekäden hoitovastuu on lapsen tai nuoren asuinalueen hoitotiimillä (terveyskeskuslääkäri ja hoitaja). Selvityksen mukaan potilaiden, jotka eivät sulun vuoksi pääse LNMY:n palveluihin, terveydentilan seuranta tapahtuu lastenneuvolassa, kouluterveydenhuollossa tai opiskeluterveydenhuollossa. Näillä on käytössään tarvittaessa perhekeskuksen kasvatus- ja perheneuvonnan asiantuntijoiden sekä koulu- ja opiskelupsykologien ja -kuraattoreiden moniammatillinen osaaminen sekä mahdollisuus konsultoida tarvittaessa puhelimitse tai sähköisesti joko omia tai Kysin erikoislääkäreitä.

Aluehallintovirastolle on valvonnan aikana muodostunut käsitys, että perustason palvelut ovat ruuhkautuneita ja em. sulut ovat saattaneet vaarantaa potilasturvallisuutta. Aluehallintovirasto toteaa, ettei selvityksessä todettu seurantamahdollisuus lastenneuvolassa, kouluterveydenhuollossa tai opiskeluterveydenhuollossa korvaa puuttuvaa mielenterveyden hoitoa.

Terveysjohtaja Lipposen selvityksen 1.9.2021 mukaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsy ei toteutunut lainmukaisesti Kuopion kaupungissa 30.6.2021. Hoitojonossa 30.6.2021 lasten tiimissä oli 29 asiakasta ja odotusaika-arvio oli 6 kuukautta. Nuorten tiimissä vastaavana aikana jonossa oli 179 asiakasta ja arvioitu odotusaika oli 9 kuukautta. Kahta kuukautta myöhemmin eli 30.8.2021 lasten tiimin hoitojonossa oli 18 asiakasta, ja arvioitu jonotusaika oli 5 kuukautta. Nuorten tiimin jonossa oli vastaavasti 134 nuorta, ja oletettu odotusaika oli noin 10 kuukautta. Lasten tiimissä arvioitu odotusaika oli lyhentynyt kuukaudella, mutta nuorten tiimissä lähetesulusta huolimatta pidentynyt kuukaudella ja arvioitu jonotusaika oli n. 10 kuukautta.

Aluehallintovirasto toteaa, että Kuopion kaupungin lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoitoon pääsy ei toteudu terveydenhuoltolain mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa hoidon tarpeen toteamisesta. Lasten mielenterveyspalveluihin jonotusaika oli aluehallintoviraston määrääjäksi ilmoittamana ajankohtana 30.6.2021 kuusi kuukautta ja nuorten mielenterveyspalveluihin yhdeksän kuukautta. Ostopalvelujen käyttö ei ole riittänyt hoidon järjestämiseen lainmukaisesti. Nuorten osalta jonotusaika on pidentynyt lähetesulusta huolimatta.

Edellä olevan perustella Itä-Suomen aluehallintovirasto velvoittaa Kuopion kaupungin kaupunkia huolehtimaan siitä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut saatetaan terveydenhuoltolain 53 §:n edellyttämälle tasolle 31.3.2022 mennessä.

Lisäksi aluehallintovirasto velvoittaa Kuopion kaupunkia huolehtimaan lisäksi siitä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin hoitoon pääsy toteutuu lain mukaisesti myös tulevaisuudessa.

Aluehallintovirasto velvoittaa Kuopion kaupunkia antamaan aluehallintovirastolle 29.4.2022 mennessä selvityksen siitä, miten hoitoon pääsy on saatettu lain edellyttämälle tasolle.

Terveysjohtaja Pertti Lipponen toiminta mielenterveyspalvelujen toiminnallisesta kokonaisuudesta huolehtimisessa

Terveysjohtaja Lipponen laati 18.5.2021 tiedotteen, jonka mukaan LNMY:n nuorten tiimin toiminta on uusien läheteiden osalta suljettu niukkojen resurssien vuoksi 31.5. – 31.10.2021. Lähetesulku koskee 13 - 19 vuotiaita nuoria. Lähetesulun aikana erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian läheteet ohjataan Kysin nuorisopsykiatrian poliklinikalle. Vastaava tiedote LNMY:n lasten tiimin toiminnasta annettiin 28.6.2021 koskien uusia lähetteitä 0 - 13 vuotiaista. Lähetesulku oli voimassa 5.7. -30.9.2021 välisen ajan. Tuona aikana ohjattiin erikoissairaanhoidon lastenpsykiatrian läheteet Kysin lastenpsykiatrian poliklinikalle. Lähetesulusta ei neuvoteltu sairaanhoitopiirin edustajien kanssa.

Terveysjohtaja Lipponen 18.8.2021 antaman selvityksen mukaan lähetesulun aikana Pegasos-tietojärjestelmän lähetevalikosta on poistettu määräajaksi mahdollisuus lähettää asiakas LNMY:öön. Lastenpsykiatrian erikoisan alan läheteet ohjautuvat Kysin lastenpsykiatrialle ja nuorisopsykiatrian läheteet Kysin nuorisopsykiatrialle. Mikäli läheteet käsittelevä taho (erikoissairaanhoidossa) arvioi, etteivät lähetekriteerit erikoissairaanhoidon täyty, ja palauttaa lähetteen, asiakasta hoidetaan selvityksen mukaan erikoissairaanhoidon antamien ohjeiden mukaisesti perusterveydenhuollon tasoisesti. Selvityksen mukaan viimekäden hoitovastuu on lapsen tai nuoren asuinalueen hoitotiimillä (terveyskeskuslääkäri ja hoitaja).

Aluehallintovirasto toteaa, että sairaanhoitopiirin vastuulla on terveydenhuoltolain 33 §:n mukaan erikoissairaanhoidon kehittäminen siten, että perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoidon muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden,

jossa on huomioitava erikoissairaanhoidon palvelujen tarjoaminen tarkoituksenmukaisesti perusterveydenhuollon yhteydessä sekä erikoissairaanhoidon yksiköissä. Sairaanhoidopiirin kuntayhtymän on annettava alueensa terveyskeskuksille niiden tarvitsemia sellaisia erikoissairaanhoidon palveluja, joita perusterveydenhuollon ei ole tarkoituksenmukaista tuottaa.

Koska yhteistyö Kuopion kaupungin ja Pohjois-Savon sairaanhoidopiirin välillä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden järjestämisessä ei ole ollut aluehallintoviraston näkemyksen mukaan riittävä, eikä toiminnallista kokonaisuutta ole saatu luotua, aluehallintovirasto järjesti 6.9.2021 yhteistyö- ja valvontakokouksen Kuopion kaupungin ja sairaanhoidopiirin välillä. Aluehallintovirasto pyrki ohjaamaan toimijoita lain edellyttämän toiminnallisen kokonaisuuden suunnittelun parantamiseen.

Yhteistyökokouksessa 6.9.2021 esille tulleiden tietojen mukaan sopiminen tarkemmasta hoidon porrastuksesta kaupungin ja sairaanhoidopiirin välillä on käynnissä. Se on osoittautunut kuitenkin vaikeaksi, ja Kuopion kaupungin syksyn 2020 aikana tekemä perhekeskuksen kehittämistoiminta tapahtui ilman sovittua, oikea-aikaista yhteistä suunnittelua. Kokouksessa tuli esille, että Kuopion kaupungin perheneuvola- ja lasten mielenterveyspalvelut ovat olleet jo pitkään alimitoitettut ja vastaanotot ovat ruuhkautuneet. Perheneuvolan muuttuminen perhekeskukseksi on aiheuttanut sen, että pitkäjänteistä tukea ei ole saatavilla, sillä aiempi pitkäjänteinen toiminta karsiutui pois keskuksen aloittaessa. Kuopion kaupungin yksipuolisesti toteuttaman LNMY:n lähetesulun johdosta erikoissairaanhoidon on ohjautunut lähetteitä, jotka eivät sinne kuulu. Kokouksessa esitetyn mukaan yhteistyön esteenä on valtava juopa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. Kokouksessa tuli esille, että erikoissairaanhoidon ja kaupungin välinen yhteistyö toimii suorittavan henkilöstön, mutta ei

Kuopion kaupungin johdon kanssa. Erikoissairaanhoidon on tuonut esille monenlaisia yhteistyön tarjouksia, mutta osaan ei ole saatu mitään vastausta.

Aluehallintovirasto pyysi Kuopion kaupungilta jäljennökset kokousmuistioista lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kehittämiseen liittyvistä kokouksista 3.2.2021 ja 11.8.2021. Aluehallintovirasto arvioi, että asian merkitykseen nähden kokousmuistiot ovat heikkotasoisia. Puheenjohtaja ja muistion tekijä ei käynyt ilmi. Yhteenvetona 11.8.2021 muistiossa todettiin, että jokainen toimija toi esille näkemyksensä hyvinkin rönsyilevässä keskustelussa. Muistion mukaan kaupungin tahtotila on erikoissairaanhoidon keskittäminen Kysiin. Kokouksessa todettiin yhteisesti runsas palvelujen kysyntä, joka ylittää palvelujärjestelmän tuotantokapasiteetin.

Terveystieteiden lain 7 §:n mukaan kunnan ja sairaanhoitopiirin on yhteistyössä seurattava yhtenäisten hoidon perusteiden toteutumista. Aluehallintovirasto toteaa, että edellinen sopimus työnjaosta lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa on tehty 2013, ja sopimusta on aloitettu päivittää vasta vuonna 2021. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan pyrkimys yhteistyöhön toiminnallisen kokonaisuuden muodostamiseen lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa ei toteutunut riittävällä tavalla myöskään Perhekeskuksen toiminnan valmistelussa.

Aluehallintovirasto toteaa, että LNMY:n lähetesulku ja kaikkien erikoissairaanhoidon tasoisten potilaiden lähettäminen Kysin lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikoille toteutettiin ilman edeltävää yhteistyötä ja asiasta sopimista erikoissairaanhoidon kanssa. Mielenterveyslain 5 §:än ja terveydenhuoltolain 7 §:än viitaten aluehallintovirasto toteaa näkemyksensä, ettei Kuopion kaupungin terveysjohtaja ole omalta osaltaan huolehtinut riittävästi siitä, että yhteistyö toteutuisi asianmukaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että terveysjohtaja Lipposen toiminnassa ei ole toteutunut lain edellyttämällä tavalla pyrkimys terveyskeskuksen ja erityispalveluja antavan kuntayhtymän muodostaman mielenterveyspalveluiden toiminnallisen kokonaisuuden varmistamiseen.

Edellä olevan perusteella aluehallintovirasto kiinnittää terveysjohtaja Pertti Lipposen huomiota vastaisen toiminnan varalle yhteistyön parantamiseksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden toiminnallisen kokonaisuuden muodostamisessa yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut.

Muutoksenhaku

Tämän päätöksen sisältämään määräykseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti.

Aluehallintoviraston antamaan huomion kiinnittämiseen ei voi mielenterveyslain 33 c § 3 momentin perusteella hakea valittamalla muutosta.

Toimivaltaa, menettelyä ja seuraamuksia koskevat säädökset

Laki aluehallintovirastoista (896/2009) 4 §

Mielenterveyslaki (1116/1990) 2 § 2 momentti, 33 b §:n 1-2 momentit, 33 c § 2-3 momentit

Lisätietoja

Lisätietoja asiasta antaa tarvittaessa aluehallintoylilääkäri Marja Kuronen (puh. 029 501 6800, vaihde).

Terveystieteiden ylilääkäri Marja Hyvärinen

Aluehallintoylilääkäri Marja Kuronen

Jakelu ja suoritemaksu

Kuopion kaupunki, kaupunginhallitus

Pertti Lipponen, terveystieteiden ylilääkäri, Kuopion kaupunki

Arja Veijalainen

Päätös on maksuton.

Tiedoksi

Jari Saarinen, apulaiskaupunginjohtaja, Kuopion kaupunki

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Tämä asiakirja ISAVI/9067/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/9067/2020 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Hyvärinen Marja L 20.10.2021 12:09

Esittelijä Kuronen Marja 20.10.2021 12:10